

**Ethica Amoris, Sive Theologia Sanctorum, Magni
Praesertim Augustini, Et Thomae Aquinatis**

Circa Universam Amoris & Morum Doctrinam, Adversus Novitias Opiniones
Strenuè propugnata, Et In Materiis Principaliter Hodie Controversis
Fundamentaliter discussa

De Sacramentis In Genere Et Specie - Libros Octo Complectens

Henricus, de Sancto Ignatio

Leodii, 1709

Caput 7. Sacramentum est nullum, quoties materia, vel forma à Christo
institutum, substantialiter mutatur. Secùs si accidentaliter tantùm.
Mutationis substantialis modi quinque recensentur.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73212](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73212)

sine eo antea subsistebat. Quod per matrimonii clandestini irrationem fieri plures ex ipsis censent; alii an non fieret, dubitabant. Et idem decretum irritans clandestinum matrimonium displicuit plurimam quinquaginta Patribus, inter quos duo fuerunt eisdem Concilii Praesides, ut videre est ibidem l. 23. c. 9.

42 Si tantam oppositionem contentionemque excitavit innovatio ista, per quam revera non immutabatur materia, nec forma Sacramenti Matrimonii. Quamvis putas oppositionem commotionemque excitasset innovatio materiae substantialis Sacramenti Ordinis post contrariam etiam plurimorum saeculorum consuetudinem? Maxime cum ad irritandum matrimonium clandestinum Ecclesiam coegerit necessitas claudendi januam gravissimis inconvenientibus. Nulla vero est necessitas substantialiter innovandi materiam Ordinis, mutandique essentialiter ritum primum, ab Apostolis praestitum, & a successoribus per septem vel octo saecula usque servatum. Cum nulla ex eo ritu secuta sint, vel periculum nullum fuerit ne ulla sequeretur inconvenientia. Ergo mutatio illa tanto magis apparet incredibilis, quanto magis advertebatur capitali regula, quam Romana sequitur Ecclesia: *Nihil innovetur, traditio servetur*; adversa quoque rectae rationi, quae dicitur, Ecclesiae à Christo non esse concessam facultatem innovandi in substantialibus Sacramentorum, absque necessitate, vel ingenti utilitate. Quae non apparet in praesens mutatione.

43 Dixi, quod per innovationem circa contractum matrimoniale factam à Tridentino, innovata non fuerit materia, nec forma Sacramenti Matrimonii. Tum quia contractus clandestinus fortasse nunquam fuit Sacramentum. Tum quia dato quod per innovationem istam contractus clandestinus desierit esse materia Sacramenti Matrimonii, non idem materia Sacramenti Matrimonii innovata fuit; sed sicut ante, sic postea contractus legitimus mansit materia istius Sacramenti. Et sicut Eucharistiae materiam non mutat, qui facit de vino acetum; sic Matrimonii materiam non mutat, qui facit contractum matrimoniale de legitimo illegitimum. Nunquam enim contractus illegitimus fuit materia Sacramenti Matrimonii, magis quam acetum materia Sacramenti Eucharistiae. Innovata quidem fuisset materia Sacramenti Matrimonii, si consensus clandestinus, manens contractus legitimus, desisset esse materia illius, cum ante fuisset. Sed solumatenus desit esse materia, quatenus desit esse contractus legitimus.

CAPUT VII.

Sacramentum est nullum, quoties materia, vel forma à Christo instituta, substantialiter mutantur. Sed si accidentaliter tantum. Mutationis substantialis modi quinque recensentur.

44 Pars prior assertionis perspicua est ex dictis capite praecedenti: si enim Ecclesia ne quidem potestatem habet valide mutandi substantialia Sacramentorum; multo minus Ecclesia Ministrum.

45 Pars posterior non minus perspicua est: sicut enim essentia, sic valor Sacramentorum stat sine ritibus accidentalibus. Tametsi peccet, qui absque necessitate praetergreditur ritus ab Ecclesia praescriptos.

46 Porro substantialis mutatio materiae contingit, quoties loco illius, quam Christus instituit, substituitur alia, quae vel sit alterius speciei, vel idonea non sit ad communem usum, significationi Sacramenti congruentem, ad quem adhiberi solet materia à Christo instituta, ut si in Baptismo

adhibeatur aqua vitæ, vel glacies, quarum prior specie differt ab aqua naturali; posterior, etsi non differat specie, adhiberi non solet ad abluendum, nec ad hoc idonea est, quia non liquida, in coque profundius idonea non est ad communem usum, significationi Baptismi congruentem, ad quem adhiberi solet aqua naturalis. Mutatio vero materiae tunc est accidentaliter, quando sic est aliquo modo diversa, ab ea quae Ecclesia vitur, ut nec sit alterius speciei, nec inepta ad communem usum, significationi Sacramenti congruentem, ad quem materia à Christo instituta adhiberi solet, ut si quis infans baptizetur cum aqua non consecrata, vel Latinus consecret in pane fermentato. Et hoc est quod intendit S. Th. 3. p. q. 66. a. 4. dicens, quod in qualibet aqua, qualitercumque transmutata, dummodo non solvatur species, nec usus aquae, potest fieri baptisimus. Si vero solvatur species aquae, non potest fieri baptisimus.

Tunc autem forma substantialiter mutari censetur, quando non retinet sensum formae, quem Christus voluit significare, & Ecclesia solet intelligere. Alias forma mutatio est accidentaliter. Ceterum verba operentur in Sacramentis quantum ad sensum quem faciunt, (ait S. Th. q. 60. a. 8.) oportet considerare, utrum per talem mutationem tollatur debitus sensus verborum. Quia, si sic, manifestum est quod tollatur veritas Sacramenti. Manifestum est autem, quod si diminuat aliquid eorum quae sunt de substantia formae sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum. Et idem non perficitur Sacramentum. Unde Dydinus dicit in lib. 2. de Spiritu sancto: si quis ita baptizare conetur, ut unum de praedictis nominibus praetermittat (scilicet Patris, & Filii, & Spiritus sancti) sine perfectione baptizabit. Verum si substituat aliquid, quod non sit de substantia formae, vel diminuat non tollit sensum debitum verborum, & per consequens nec Sacramenti perfectionem. Sicut in forma Eucharistiae, quae est, Hoc est enim Corpus meum, ly enim sublatum, non tollit debitum sensum verborum, & idem non impedit perfectionem Sacramenti.

Similiter non obstat valori, seu perfectioni Sacramenti, si quis, non errorem introducens, vel haeresim, sed pro sola ignorantia linguae Latinae baptizando dicat: *Baptizo te in nomine Patris, & Filii, & Spiritus sancti*, uti Zacharias Papa declaravit can. resulerunt de Consecr. dist. 4. ubi tamen, dum Pontifex exceptionem hanc posuit, non errorem introducens, vel haeresim, satis inquit, secus dicendum, si tali forma baptizasset, ad errorem introducendum, vel haeresim. Siquidem exceptio firmat regulam in contrarium. Et rationem dat S. Thomas citat q. 60. a. 8. quia intentio Ministrum requiritur ad Sacramentum. Et idem si intendat per huiusmodi additionem, vel diminutionem, alium ritum inducere, qui non sit ab Ecclesia receptus, non videtur perfici Sacramentum; quia non videtur quod intendat facere id quod facit Ecclesia. Et rursus ibidem: Circa additionem etiam contingit aliquid apponi, quod est corruptivum debiti sensus. Puta, si aliquis dicat: *ego te baptizo in nomine Patris majoris, & Filii minoris, sicut Arriani baptizabant*. Et idem talis additio tollit veritatem Sacramenti.

Hoc tamen intellige, ut procedat, dum Minister, ea quam facit verborum mutatione, vel additione, sic intendit errorem introducere, ut verum sensum formae destrueret vellet, falsumque (quem tenet) adstruere, ut si baptizando in nomine Patris, & Filii, &c. intendat significare in divinis esse Filium, vel si baptizando in nomine Patris majoris, intenderet significare sensum destructivum mysterii sanctissimae Trinitatis, cujus sensum adstruivum Christus & Ecclesia intendit. Si autem haereticus nihil addat, vel dimi-

nuat formæ à Christo institutæ, sed cum debita intentione eadem utatur materiâ & formâ, quâ Catholica utitur Ecclesia, Sacramenti valorem non destruit error speculativus ipsius, quem vel solâ mente tenet, vel palâm exterius proficitur. Cùm baptizatos ab hæreticis, etiam Arianis (qui SS. Trinitatis mysterium negabant) rebaptizandos Ecclesia non censuerit (præter baptizatos à Paulianistis, seu Pauli Samoitanis discipulis, qui in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti non baptizabant) sed confirmandos dumtaxat, ut videre est in Conciliis, Arelateni I. can. 8. Nicæno I. can. 19. Arelateni II. can. 17. Enimverò, ut Augustinus l. 3. de bapt. contr. Donat. c. 20. ait, *si evangelicis verbis in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, Marcion Baptismum consecrabit, integrum erit Sacramentum, quamvis ejus fides, sub eisdem verbis, aliud opinantis, quam Catholica veritas docet, non esset integra, sed fabulosis falsitatibus inquinata. Nam sub eisdem verbis, id est in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti, non solum Marcion, aut Valentinus, aut Arius, aut Eunomius, sed ipsi carnales parvuli Ecclesia (quibus dicebat Apostolus, non potui loqui vobis quasi spiritalibus, sed quasi carnalibus) si possent singuli diligenter interrogari, tot diversitates opinionum fortassis, quot homines numerarentur.* Et lib. 6. c. 25. quis nesciat non esse Baptismum Christi, si verba evangelica, quibus symbolum constat, illic defuerint. Sed facilius inveniuntur hæretici, qui omnino non baptizent, quam qui non illis verbis baptizent.

49. Ut ergo discernas, quandonam mutatio substantialis contingat in forma Sacramentorum, scito cam quinque principaliter modis contingere posse. 1°. additione verbi, seu verborum, destruentium sensum verum formæ, quem Christus & Ecclesia intendit, ut si baptizando dicas, in nomine Patris majoris, vel consecres dicendo, hoc est corpus meum æreum. Quia *ly æreum*, alienat vocem *corpus* à propria significatione, sicut *ly majoris* alienat vocem *Pater* à significatione quam intendit Christus, & Ecclesia intelligit. Secus nonnullis eruditis videtur dicendum, si *ly æreum* non adderetur ad alienandam vocem *corpus* à propria significatione, sed ad exprimendum id quod profertur speculativè sentit de corpore Christi, sic tamen ut præcise intenderet sensum Christi, si alius foret à suo. Et idem censent dicendum de voce *majoris*. Quod si Sacerdos in consecratione, postquam dixit, *hoc est corpus*, sentiens corporis vel animi molestiam, adderet, *o bone Deus*, statimque subjungeret, *meum*, sic ut diceret, *hoc est corpus (o bone Deus) meum*. Tam pauca verba, in ejusmodi circumstantia, moraliter à se invicem non sejungerent partes formæ. Secus, si liber ab omni molestia, uno tractu, & tono vocis id totum diceret. Censetur enim id totum dicere, tamquam pertinens ad formam.

50. 2°. substantialis mutatio formæ contingit diminutione, seu omissione alicujus vocis essentialis, ut si baptizetur in nomine Patris, & Filii, omitendo expressionem Spiritûs sancti. Ut enim Augustinus, n. 48. relatus, ait, *quis nesciat non esse Baptismum Christi, si verba evangelica, quibus symbolum constat, illic defuerint.* Et manifestum est (inquit S. Thomas loco citato) quod si diminuat aliquid eorum, quæ sunt de substantia formæ sacramentalis, tollitur debitus sensus verborum. Et ideo non perficitur Sacramentum. Ut si quis ita baptizare conetur, ut unum de prædictis nominibus prætermittat, scilicet Patris, & Filii, & Spiritûs sancti.

51. 3°. substitutione unius vocis pro alia, si talis sit, quæ tollat sensum debitum. Quia, ut idem

sanctus Doctor ait q. 60. a. 7. ad 3. *si sit tanta corruptio, quæ omnino auferat sensum locutionis, non videtur perfici Sacramentum.* Pata, si loco ejus quod est in nomine Patris, dicas in nomine Matris.

4°. interruptione temporis inter partem & 52 partem formæ, si tanta sit, ut partes sic interruptæ moraliter non uniantur, nec faciant unam formam. Si enim sit tanta interruptio verborum (ait sanctus Thomas ibidem a. 8. ad 3.) quod intercipiatur intentio pronuntiantis, tollitur sensus Sacramenti, & per consequens veritas ejus. Non autem tollitur, quando est parva interruptio, quæ intentionem profertentis, & intellectum verborum non auferit. Ut si baptizans, postquam dixit, ego te baptizo, tussiret, vel de silentio adstantes merneret, ac deinde statim adderet, in nomine Patris, & Filii, & Spiritûs sancti. Neque enim tam modica interruptio moraliter reputatur interruptio, sed reputatur quasi non esset. Nec proinde auferit sensum. Quem tamen auferret, si inter partem & partem formæ per semiquadrantem horæ tussiret. Quia tanta interruptio partes illas moraliter sejungeret.

5°. verborum transpositione, si tollat sensum locutionis. Tunc enim non perficitur Sacramentum, ut sanctus Doctor monet proximè post verba relata. Ut si dicat: Filii, ego te baptizo in nomine Patris, & Spiritûs sancti. Vel, in consecratione, meum est hoc corpus. Redderet enim hanc sensum: hoc corpus pertinet ad me. Ita Nicolaus Ylambertus 3. p. q. 60. a. 8. n. 7.

CAPUT VIII.

Peccat graviter contra religionem & charitatem, qui (extra cogentem necessitatem) sciens & volens, administrat Sacramentum cum materia, vel forma solum probabiliter valida, relicta ea, quæ certi valoris est.

Medina 1. 2. q. 19. a. 6. dub. ult. alique 54 Probabilistæ apud Idephonsum Baptismum 1. 2. tr. 3. disp. 208. docent, usum opinionis, etiam minus probabilis, & minus tutæ, æquè licitum in administratione Sacramentorum, non obstante periculo nullitatis, quàm in aliis materiis: ita ut neque contra religionem, neque contra charitatem peccet, qui, in praxi, sequitur opinionem, etiam minus probabilem, & minus tutam, de valore Sacramenti, relicta tutiore.

Sed quia ex valida administratione Sacramentorum Baptismi, & Ordinis Sacerdotalis, Episcopalisque, pendet salus æterna proximi, quem proinde à damnatione non liberaret usus opinionis Medinæ, si Sacramenta illa conferrentur invalidè (si enim contingeret Baptismum, & Ordinem Sacerdotalem invalidè administrari, infans invalidè baptizatus damnaretur, & Sacerdos invalidè ordinatus, invalidè absolveret, &c.) ideo quidam alii Probabilistæ exceperunt duo ista Sacramenta, ad proximi salutem necessaria; quæ quia iterari non possunt, invaliditas insuperabilis est, & incompeniabilis. Non exceperunt autem Sacramentum Pœnitentiæ, quia tamen necessarium sit, interabile non est; ideoque si contingat illud unâ vice invalidè administrari, defectus ipsius per Sacramentum subsequens suppleri, compensarique potest. Hæc est igitur propositio ipsorum (prima ex 65. damnatis ab Innocentio XI.) Non est illicitum in Sacramentis conferendis sequi opinionem probabilis de valore Sacramenti, relicta tutiore, nisi id veteris lex, conventio, aut periculum gravis damni incurrendi. Hinc sententiâ probabilis tantum usendum non est in collatione Baptismi, Ordinis Sacerdotalis, aut Episcopalis. De qua